

TURİZM REHBERLİĞİ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ BEKLENTİLERİ *THE PROFESSIONAL EXPECTATIONS OF FIRST GRADERS IN TOURISM GUIDANCE*

Dr. Ümit ŞENGEL

Sakarya Uygulamalı
Bilimler Üniversitesi

umitsengel@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1284-836X

Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN

Sakarya Uygulamalı
Bilimler Üniversitesi

bzengin@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6368-0969

Öz

Turizm rehberliği birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinin tespit edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Türkiye’de turizm ile ilgili bazı bölümlerin tercih edilmesinde sorunlar yaşanırken, turizm rehberliği tercih edilen bir bölüm olarak ön plana çıkmaktadır. Turizm rehberliğinin de diğer bölümlerin tercih edilmesiyle ilgili yaşanan sorunları yaşamaması adına bu tarz çalışmalar önem arz etmektedir. Çünkü son yıllarda Türkiye’deki üniversitelerde turizm rehberliği bölümleri hiçbir planlama olmadan açılmaktadır. Böyle devam etmesi durumunda gelecekte bölümün tercih edilebilirliği ile ilgili önemli sorunların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmanın araştırma evrenini Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi oluşturmaktadır. Veriler Turizm Rehberliği bölümüne kayıtlı 100 öğrencinin 93’ünden ve yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin beklentilerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bazı beklentileri cinsiyet, bölümün istekli olarak tercih edilmesi ve ailelerin aylık gelirine göre anlamlı olarak farklılaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öngörülen sorunların yaşanmaması için konuyla bağlantılı paydaşlara öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Öğrenci, Turizm Rehberliği, Mesleki Beklenti

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Makale Geliş

21.06.2019

Düzeltilme

30.09.2019

22.10.2019

Kabul

31.10.2019

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the professional expectations first year students of tourism guidance. while Problems in the choice of some departments related to tourism in Turkey, tourism guidance comes to the fore as a preferred section. Such studies are important in order for tourism guidance not to experience problems related to the preference of other departments because the tourism guidance department in universities recently opened without any planning in Turkey. In the event of such continuity, it is considered that significant problems may arise in the future. Quantitative research methods were used in the study. Survey technique was used as data collection tool. Sakarya University of Applied Sciences Tourism Faculty is the population of the study. Data were collected from 93 out of 100 students recorded in the tourism guidance department. Data were collected face to face from the students. According to the results of the study, the expectations of the students were found to be positive. In addition, some expectations of the students differed meaningfully by gender, being preferred by the department and the monthly income of the family. In the context the results of the research, In order to avoid any problems, bring forward proposals for related stakeholders.

Key words: Student, Tourism Guidance, Professional Expectation

GİRİŞ

Turizm endüstrisinin 1950'lerden sonra yaşadığı değişimler ve turizm pazarının giderek büyümesi, birtakım konularda bazı gelişmelerin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Bu konulardan en önemlilerinden birinin nitelikli personel ihtiyacı olduğu söylenebilir. Turizm endüstrisindeki gelişmelerle birlikte, turistlerin taleplerine ilişkin ihtiyaç, beklenti ve bilgi düzeylerinde önemli değişimler yaşanmıştır. Dolayısıyla gerek endüstriyel gelişmeler, gerekse de turistlerin bilinç düzeyinin artması turistlerin turistik hizmetlerden beklentilerinin yükselmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu durum turizm endüstrisinin ihtiyaç duyduğu nitelikli personel ihtiyacını daha da önemli hale getirmektedir.

Nitelikli personel ihtiyacının giderilmesi noktasında dünya genelinde turizm eğitimleri vermeye başlanmıştır. Dünyadaki mevcut turizm pazarından pay alan ülkeler, bu paylarını daha fazla arttırmak için nitelikli personel ihtiyacının karşılanması amacıyla turizm eğitime önem vermeye başlamışlardır. Türkiye de bu ülkelerin başında gelmektedir. Özellikle 1980'li yıllarda dışa açık ekonomi modelinin benimsenmesiyle birlikte, ülkede artan turizm hareketleri turizm yatırımlarının artışında büyük rol oynamıştır. Bunun bağlamda nitelikli personel ihtiyacının karşılanması için lise, ön lisans ve lisan düzeyinde turizm eğitim vermeye başlanmıştır.

2000'li yıllarla birlikte Türkiye'de turizm eğitiminin daha çok ivme kazandığı ve ülkede önemli bir endüstri olmasının yanında, bir akademik disiplin olarak turizmin gelişiminin hızlandığı söylenebilir. Birçok üniversitede meslek yüksekokulu, yüksekokul ve fakültelere bağlı turizm ile ilgili bölümler açılmış ve bu bölümlerde akademik personeller istihdam edilerek öğrenciler yetiştirilmeye başlanmıştır. Özellikle 2010'lu yıllar itibarıyla birçok üniversitede turizm fakülteleri kurulmuştur. Ancak iyi bir planlama yapılmadığından açılan turizm ile ilgili bölümler zamanla tercih edilmemeye başlanmıştır. Bu bölümlerden turizm kelimesi geçen bölümlerin tercih edilebilirliğinin azalmasıyla birlikte, gastronomi ve mutfak sanatları, turizm rehberliği ve rekreasyon gibi bölümler üniversitelerin bünyesinde açılmış ve öğrenci almaya başlamıştır. Bu nedenle birçok fakültelerde bu bölümlerin açılmasına hız verildiği görülebilmektedir.

Türkiye'de öğrenciler turizm ile ilgili bölümleri büyük beklentiler ile tercih etmektedir. Bu beklentilerin karşılanmaması sonraki dönemlerde ilgili bölümlerin tercih edilebilirliğini azaltabilmektedir. Öncelikle ülkede turizm endüstrisinde çalışan işletmelerin ücret ve özlük hakları konusunda iyimser bir anlayışa sahip olmamaları, kamusal istihdam konusunda diğer bölümlere oranla daha az avantaj sahibi olmaları, toplumsal yapının turizm ile ilgili mesleklere ilişkin sahip olduğu olumsuz bakış açısı gibi birçok sebep

turizm ile ilgili bölümlerin daha az tercih edilmelerine sebep olmaktadır. Özellikle öğrencilerin üniversite eğitimlerine başlama şamasında sahip oldukları mesleki beklentilerin ortaya konması, eğitimin bu konudaki olası etkilerinin tespit edilmesi noktasında önem taşımaktadır. Turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki beklentilerinin tespit edilmesi bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın turizm eğitimi literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Beklenti kelime anlamıyla “gerçekleşmesi beklenen şey” anlamına gelmektedir. Ayrıca “bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü” şeklinde bir manaya da sahiptir. Bu yönüyle beklentiler hayatın her alanında ve farklı konularla ilgili olabilmektedir (TDK, 2019). Bireylerin bu beklentilerini eğitim, yaş, cinsiyet, değerler, gelenek ve görenekler, aile, kültür, toplum gibi birçok faktör şekillendirebilmektedir (Uluçay, vd., 2014: 235; Saw, vd., 2013). Prior ve Cox (2014) bu unsurlardan yaşı ön plana çıkarmış ve yaş faktörünün beklentileri belirleyen önemli bir unsur olduğunu vurgulamışlardır.

Öğrenci beklentilerinin ölçüldüğü çalışmalara literatürde sıklıkla rastlanılmaktadır. Bu çalışmalar genel olarak lise ve üniversite öğrencileri veya spesifik olarak üniversitelerde eğitim görülen bölümlerdeki öğrencilerle ilgili olabilmektedir. Lise öğrencileriyle ilgili yapılan çalışmalarda ailelerin öğrencilerin gelecek beklentilerini belirleyen en önem unsur olduğu tespit edilmiştir (Dilbaz ve Seber, 1993; Raffaelli ve Koller, 2005). Uluçay ve arkadaşları (2014: 234) lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ilgili yaptıkları çalışmada önemli bulgular tespit etmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre eğitim görülen lise türü ve ailelerin ekonomik yapıları öğrencilerin beklentilerini belirleyen en önemli değişkenler olarak ön plana çıkmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin beklentilerini ortaya koymaya yönelik çok farklı konu ve örneklerde çalışmalar yapılmıştır. Başta mesleki beklenti olmak üzere eğitimi sürecindeki başarı durumu, eğitim ortamının nitelikleri, alınan bilgi ve tecrübe gibi birçok faktörün bu beklentileri etkileyebilme gücüne sahip oldukları söylenebilir. Üniversite eğitimi boyunca bireyin değerleri, yaşam tarzları ve dünya görüşleri başta olmak üzere birçok önemli konuda farklılıklar ortaya çıkabilmektedir (Akman, 1992: 126). Öğrencilerin beklentileri bu farklılıklara bağlı olarak değişimler gösterebilmektedir.

Öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerini araştıran çalışmalar incelendiğinde, gelecekle ilgili beklentiler önemli bir araştırma alanı

olmakla birlikte, çalışmalar genel olarak mesleki beklentilere yoğunlaşmaktadır (Prior ve Cox, 2014; Şengel, cd., 2015). Çünkü öğrenciler üniversite eğitimleriyle birlikte mesleki kariyer anlamında bir yola girmekte ve bu yolda iş tecrübesi ve staj gibi uygulamalarla mesleki kariyerlerini şekillendirmektedir (Buyruk, 2009: 978; Dursun ve Aytaç, 2012: 374; Guest ve Duyen, 2016: 67). Olumlu olma durumuna bağlı olarak, bazı öğrenciler eğitimleri devam ederken bile meslek değiştirme eğilimine sahip olurken, bazıları eğitimden sonraki çalışma hayatından sonra böyle bir yola girmektedir. Bunun yanısıra turizm eğitimi alıp mesleki beklentileri karşılanan ve oldukça önemli noktalara gelen öğrencilerin de olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

Son yıllarda Türkiye’de turizm eğitimi veren bölümlerin tercih edilmeleri ile ilgili yaşanan düşüşler ve bunların sebeplerinin ortaya konması kritik bir öneme sahiptir. Özellikle adında turizm geçen bölümlerin tercih edilmesinde düşüşler yaşanmaktadır. Bu düşüşlerin yaşanmasında, öğrencilerin mesleki beklentileri önemli rol oynamaktadır. Çünkü turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim esnasındaki staj veya iş deneyimleri beklentilerinin negatif olmasına zemin hazırlayabilmektedir (Eker, vd., 2015). Duman ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin turizm endüstrisindeki çalışma koşullarını ağır, ücret ve ek gelirleri düşük gördükleri tespit edilmiştir. Türkay ve Yağcı (2007) turizm eğitimi alan kişilerin sektörde uzun süre çalışmaya sıcak bakmadıkları ve ayrılma eğilimine sahip olduklarını ifade etmektedirler. Bu bulgu Zengin ve arkadaşları (2017) tarafından da desteklenmektedir. Fraser (2003) bu durumu personel devir hızı olarak değerlendirmekte ve düşük ücret, uzun mesai saatleri, vardiyalı çalışma sistemi ve iş stresi gibi faktörleri bunun sebepleri olarak ifade etmektedir. Bu tür faktörler öğrencilerin olumsuz beklentiye sahip olmaları ve söz konusu bölümlerin tercih edilebilirliğinde düşüşlerin yaşanmasını beraberinde getirdiği söylenebilir. Bu faktörlerin yanında fiziki çalışma koşulları, kalifiye olmayan yöneticiler, iş hayatının özel hayatı aksatması gibi faktörlerin de olduğu Gürkan ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışma ile desteklenmiştir. Bu bulgular Kock ve Strydom, (2014) çalışmasında yer alan bilgilerle de paralellik göstermektedir.

Turizm öğrencilerinin mesleki beklentilerinin olumsuz olduğunu tespit eden çalışmalar da literatürde kendine yer bulmaktadır. Zengin ve arkadaşları (2011) yaptıkları çalışmada olumsuz mesleki beklentileri tespit eden bu çalışmaları derlemiştir. Buna göre turizm bölümlerinden mezun olan öğrencilerin beklentileri genel olarak yüksek ve olumlu olmakla birlikte, çalışma hayatından sonra, endüstrideki çalışma şartları ve gelişim fırsatları konusundaki sınırlılıkları gibi nedenlerle yaptıkları işe motive olamadıkları ve bu nedenle işlerini terk ettikleri ifade edilebilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı birinci sınıfta eğitim alan turizm rehberliği öğrencilerinin meslekten beklentilerinin neler olduğunu tespit etmektir. Türkiye’de üniversitelerin ve turizm fakültelerinin giderek arttığı günümüzde, öğrenciler tarafından tercih edilmek gittikçe zorlaşmaktadır. Öğrenciler artık bilinçli olarak hareket etmekte ve üniversite eğitimi sonrasındaki mesleki yaşamlarını da düşünerek tercihlerde bulunmaktadır. Bu nedenle özellikle turizm ile ilgili turizm işletmeciliği, turizm işletmeciliği ve otelcilik, turizm ve otel işletmeciliği, konaklama işletmeciliği ve yiyecek içecek işletmeciliği gibi geleneksel bölümlere olan talebin azalması sonucu, üniversitelerde eğitimi giderek önem kazanan ve talep gören turizm rehberliği gibi bölümlerin de aynı durumla karşılaşmaması için bu tür çalışmalar önem taşımaktadır.

Araştırmanın Veri Seti

Çalışmada nicel araştırma yöntemleri, veri toplama aracı olarak ise anket kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Likert ölçeğine göre düzenlenmiş ve rehberlik birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerini ölçen 27 ifadeden oluşmaktadır. Bu bölümdeki ifadeler en olumsuzdan (1-Kesinlikle Katılmıyorum), en olumluya (5-Kesinlikle Katılıyorum) doğru derecelendirilmiştir. Anketin ikinci bölümü ise öğrencilerin demografik özelliklerini yansıtan 7 maddeden oluşmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın araştırma evrenini Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışma dört yıllık eğitim süresinin, öğrencilerin beklentilerine olan yansımaları şeklinde tasarlanmış olup bir süreç araştırmasıdır. Bu araştırma, ilerde yapılması planlan çalışmanın ön araştırmasıdır. Araştırmanın veri toplama sürecinde örneklem hesaplamasına gidilmemiştir. Araştırma evreninin küçük ve bir kontrol grubu olması, veri toplama sürecinin kolay olması ve çalışmanın bir süreç çalışması olması nedeniyle evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. 2018-2019 eğitim öğretim yılında bölüme kayıtlı 100 öğrencinin 93’ünden veri toplanmıştır. Örneklem büyüklüğü açısından bakıldığında bu sayı yeterlidir. Çünkü %95 güven aralığında (% 5 hata payı) 100 kişilik bir araştırma evreninden 80 kişilik bir örneklemin olması yeterlidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50). Veriler toplanırken aynı örneklemden sonraki zamanlarda da veriler toplanacağı için katılımcı öğrencilerin isimleri de alınmıştır. Veri alınan öğrenciler çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulgularının elde edilmesinde istatistik analiz programından yararlanılmıştır. Verilere sıklık, farklılık ve güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için Cronbach Alpha değerine bakılmış ve bu değer anketteki 27 ifade için 0,962 olarak tespit edilmiştir. Bu değer, sosyal bilimler açısından çalışmanın güvenilir olduğunu göstermektedir (Can, 2014: 369). Terzi ve Tercan (2007)'nin öğretmen adayı öğrencilerin tutumlarını ölçmek için kullandığı bu ölçeğin ilgili çalışmada güvenilirlik katsayısı (Alpha) 0,97 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek daha sonra Şahin ve Acun (2016) tarafından rehberlik mesleğine uyarlanarak rehberlik okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Bu araştırmada ise güvenilirlik katsayısı (Alpha) 0,96 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin daha önce yüksek güvenilirlik katsayılarına sahip araştırmalarda kullanılması ölçeğin geçerliliği için önemli bir referanstır.

Tablo 1'de katılımcı öğrencilere ait betimleyici istatistikler yer almaktadır. Erkeklerin çoğunlukta olduğu katılımcıların yaklaşık %90'nına yakını geldiği bölümden önceden haberdardır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Betimleyici İstatistikler

DEĞİŞKENLER	N	%	DEĞİŞKENLER	N	%
Cinsiyet			Ailede Rehber veya Turizm Çalışanı		
Kadın	39	41,9	Evet	13	14,0
Erkek	54	58,1	Hayır	80	86,0
Okul Öncesi Meslek Hakkında Bilgi			Bölüme İsteyerek Gelme Durumu		
Evet	82	88,2	Evet	68	73,1
Hayır	11	11,8	Hayır	25	26,9
Aile Aylık Ortalama Gelir			Anne Mesleği		
3000 ₺ ve altı	42	45,2	Ev Hanımı	60	64,5
3000 ₺'nin üstü	51	54,8	Kamu	6	6,5
Baba Mesleği			Özel Sektör	14	15,1
Kamu	19	20,4	Diğer	13	14,0
Özel Sektör	29	31,2			
Diğer	45	48,4			

Katılımcı öğrencilerin %86'sının ise ailesinde rehber veya turizm çalışanı bulunmazken, katılımcıların yaklaşık %75'ine yakını bölüme isteyerek gelmiştir. Bu beklentilerin belirlenmesi ve gelecekte mutlu bir meslek hayatı açısından önemli bir veridir. Katılımcı öğrencilerin ebeveyn

meslekleri incelendiğinde ev hanımı olan anneler çoğunlukta, baba mesleklerinde diğer (emekli, esnaf, serbest meslek vb.) kategorisindeki meslekler çoğunluktadır. Son olarak ise, katılımcı öğrencilerin yaklaşık %55'i 3000 ₺ ve üstü gelire sahipken, %45'i 3000 ₺ ve altı gelire sahiptir.

Tablo 2'de araştırmaya dâhil olan öğrencilerin beklentilerini ölçen ifadelerin sıklık değerleri yer almaktadır. İfadeler katılım gücü göz önünde bulundurularak aritmetik ortalamalara göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Aritmetik ortalamalara göre en yüksek katılımın olduğu ifadeler "insanlara gezdikleri bölgeyi tanıtacak olma düşüncesi beni mutlu ediyor", "rehberlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım", "rehberlik yapan insanlara sempati duyarım", "rehberliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum" ve "rehber olmayı kendime yakıştırıyorum." ifadeleridir. Bu ifadelerin aritmetik ortalamaları 3,98-3,82 aralığında değerler almaktadır. Bu ifadelerin her biri rehberlikle ilgili olumlu görüşleri ortaya koyan ifadelerdir.

Aritmetik ortalamalara göre en düşük katılımın olduğu ifadeler ise "rehberliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum", "rehberliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum", "rehberlik mesleği bana sıkıcı geliyor", "rehberlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum" ve "rehberliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum" ifadeleridir. Bu ifadelerin aritmetik ortalamaları 2,26-2,12 aralığında değerler almaktadır. Tablo 2'de verilen maddelerin her biri rehberlik mesleği ile ilgili olumsuz beklentileri içermektedir. Bu veriler tablo 1'de yer alan öğrencilerin bölümü isteyerek tercih ettiklerini gösteren verileri de desteklemektedir.

Tablo 2: Araştırma İfadelerine İlişkin Sıklık Değerleri

İFADELER	A.O	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılmıyorum Ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
İnsanlara gezdikleri bölgeyi tanıtacak olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	3,98	6	6,5	4	4,3	8	8,6	42	45,2	33	35,5
Rehberlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	3,97	3	3,2	7	7,5	10	10,8	42	45,2	31	33,3

Rehberlik yapan insanlara duyuyorum.	sempati	3,90	3	3,2	9	9,7	15	16,1	33	35,5	33	35,5
Rehberliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana vereceğini düşünüyorum.	fırsatlar	3,88	8	8,6	4	4,3	13	14,0	34	36,6	34	36,6
Rehber kendime yakıştırıyorum.	olmayı	3,82	3	3,2	7	7,5	21	22,6	34	36,6	28	30,1
Rehberlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.		3,77	5	5,4	3	3,2	21	22,6	43	46,2	21	22,6
Rehberlikte başarılı olacağıma inanıyorum.	başarılı	3,74	5	5,4	5	5,4	20	21,5	42	45,2	21	22,6
Bilgili ve yeterli bir rehber olacağımı düşünüyorum.	olacağımı	3,74	4	4,3	4	4,3	24	25,8	41	44,1	20	21,5
Rehber düşüncesi bile bana cazip geliyor.	olma	3,72	5	5,4	3	3,2	25	26,9	40	43,0	20	21,5
Rehber olacağımı düşünmek beni mutlu ediyor.	olacağımı	3,69	5	5,4	8	8,6	21	22,6	35	37,6	24	25,8
Rehberliğin toplumda bana kazandıracağına inanıyorum.	saygınlık	3,69	4	4,3	7	7,5	25	26,9	34	36,6	23	24,7
Rehberlik mesleği ile ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnudum.	bölümü	3,65	5	5,4	7	7,5	26	28,0	32	34,4	23	24,7
Rehberlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	kendime	3,63	4	4,3	7	7,5	26	28,0	38	40,9	18	19,4
Rehberliği profesyonel bir şekilde yürütebileceğime inanıyorum.	şekilde	3,63	1	1,1	13	14,0	27	29,0	30	32,3	22	23,7

**Turizm Rehberliği
Birinci Sınıf
Öğrencilerinin
Mesleki Beklentileri**

Turizm Rehberliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri

Rhberlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	3,48	4	4,3	13	14,0	25	26,9	36	38,7	15	16,1
Rhberliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	3,36	10	10,8	7	7,5	32	34,4	27	29,0	17	18,3
Zor şartlar altında dahi rehberlik yapmak isterim.	3,22	10	10,8	14	15,1	30	32,3	23	24,7	16	17,2
Rhberliğe karşı özel bir yeteneğim olduğu kanısındağım.	3,21	2	2,2	15	16,1	45	48,4	23	24,7	8	8,6
Rhberlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	3,09	9	9,7	18	19,4	35	37,6	17	18,3	14	15,1
Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam gerekse rehberliği tercih ederim.	3,03	8	8,6	17	18,3	44	47,3	12	12,9	12	12,9
Bir meslek tercih etme durumunda olanlara rehberliği tavsiye etmem.	2,45	17	18,3	31	33,3	35	37,6	6	6,5	4	4,3
Rhberliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	2,37	25	26,9	29	31,2	26	28,0	5	5,4	8	8,6
Rhberliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.	2,26	27	29,0	33	35,5	21	22,6	5	5,4	7	7,5
Rhberliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.	2,25	31	33,3	30	32,3	15	16,1	11	11,8	6	6,5
Rhberlik mesleği bana sıkıcı geliyor.	2,15	29	31,2	38	40,9	14	15,1	7	7,5	5	5,4
Rhberlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.	2,15	33	35,5	26	28,0	25	26,9	5	5,4	4	4,3
Rhberliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.	2,12	36	38,7	31	33,3	12	12,9	6	6,5	8	8,6

Ümit şENGEL ve
Burhanettin ZENGİN,
4 (1) 2020

• 46

Tablo 2 incelendiğinde bazı ifadelerdeki katılım düzeyinin çok yüksek ve çok düşük olması dikkat çekmektedir. Örneğin rehberlikle ilgili olumlu beklentileri tanımlayan “rehberlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum”, “bilgili ve yeterli bir rehber olacağımı düşünüyorum” ve “rehber olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.” ifadelerindeki olumsuz görüşlerin tamamı % 10’unun altındadır. Buna karşın rehberlik mesleğine ilişkin olumsuz görüş içeren ifadelerden “rehberlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum”, “rehberlik mesleği bana sıkıcı geliyor”, “bir meslek tercih etme durumunda olanlara rehberliği tavsiye etmem” ve “rehberliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum” ifadeleri için toplam olumlu görüş %10 seviyeleri ve altındadır.

Tablo 3: Öğrenci Beklentilerinin Cinsiyete Göre Farklılıkları

Boyutlar	Değişken	Sayı (N)	A. Ort.	T Değeri	P Değeri
<i>Rehber olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.</i>	Kadın	39	4,00	2,45	0,016
	Erkek	54	3,51		
<i>Rehberliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum</i>	Kadın	39	4,33	3,45	0,001
	Erkek	54	3,55		
<i>Rehberlik yapan insanlara sempati duyuyorum.</i>	Kadın	39	4,28	3,12	0,002
	Erkek	54	3,62		
<i>Rehber olacağımı düşünmek beni mutlu ediyor.</i>	Kadın	39	4,15	3,80	0,000
	Erkek	54	3,37		
<i>Rehberlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.</i>	Kadın	39	4,33	3,19	0,002
	Erkek	54	3,72		
<i>Bilgili ve yeterli bir rehber olacağımı düşünüyorum.</i>	Kadın	39	4,00	2,31	0,023
	Erkek	54	3,55		

Tablo 3’te öğrenci beklentilerinin cinsiyetlerine göre olan farklılıkları verilmektedir. Araştırma kapsamında beklenti ölçen 27 ifadenin 6 tanesi cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılık gösteren 6 ifadenin tamamı turizm rehberliği okuyan öğrencilerin olumlu mesleki beklentileri ile ilgilidir. Farklılığın nereden kaynaklandığının tespiti için aritmetik ortalamalar incelenmiş ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşüncelerinden kaynaklanan bir anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Rehberlik okuyan kız öğrenciler erkeklere oranla daha fazla pozitif mesleki beklentilere sahiptir.

Tablo 4: Öğrenci Beklentilerinin Bölümü Tercih Etme İsteğine Göre Farklılıkları

Boyutlar	Değişken	Sayı (N)	A. Ort.	T Değeri	P Değeri
<i>Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam gerekse rehberliği tercih ederim.</i>	Evet	68	3,22	2,85	0,005
	Hayır	25	2,52		
<i>Rehberliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.</i>	Evet	68	3,89	2,32	0,022
	Hayır	25	3,28		
<i>Rehberliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.</i>	Evet	68	3,95	2,88	0,005
	Hayır	25	3,16		
<i>Rehberliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.</i>	Evet	68	4,02	2,06	0,042
	Hayır	25	3,44		
<i>Rehberlik mesleği ile ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnudum.</i>	Evet	68	3,82	3,11	0,003
	Hayır	25	3,20		
<i>Rehberliğe karşı özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.</i>	Evet	68	3,32	2,23	0,029
	Hayır	25	2,92		

Ümit ŞENGEL ve
Burhanettin ZENGİN,
4 (1) 2020

• 48

Turizm rehberliği okuyan öğrencilerin mesleki beklentilerinin bölümü istekli olarak tercih etme durumlarına göre farklılık analizleri tablo 4'te verilmektedir. Beklenti ölçen 27 ifadenin 6'sı bölümü istekli olarak tercih etme durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bölüme isteyerek gelen öğrencilerin isteyerek gelmeyen öğrencilere oranla daha olumlu düşüncelerinden kaynaklanan bir farklılığın olduğu söylenebilir. Bu oldukça olağan bir sonuçtur. Çünkü öğrencilerin bölüm tercihlerini bilinçli ve isteyerek yapmaları ile mesleki beklentileri arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5: Öğrenci Beklentilerinin Ailelerin Gelir Durumuna Göre Farklılıkları

Boyutlar	Değişken	Sayı (N)	A. Ort.	T Değeri	P Değeri
<i>Rehber olmayı kendime yakıştırmıyorum.</i>	3000 ₺ ve Altı	42	3,54	-2,398	0,019
	3000 ₺'nin Üstü	51	4,05		
<i>Rehberlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.</i>	3000 ₺ ve Altı	42	3,14	-2,845	0,006
	3000 ₺'nin Üstü	51	3,76		

Turizm rehberliği öğrencilerinin beklentilerinin ailelerin aylık gelir durumuna göre farklılıkları ise tablo 5'te verilmektedir. Öğrenci beklentilerini ölçen toplam 27 ifadeden sadece 2 tanesi ailelerin gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde anlamlı farklılık gösteren her iki ifade için de geliri yüksek olan ailelerin çocukları geliri düşük olanlara göre daha olumlu düşünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de spesifik olarak turizm, yiyecek-içecek, otel ve konaklama gibi kelimelerin geçtiği bölümlerin tercih edilmeleriyle ilgili önemli bir sorunun olduğu söylenebilir. Bunların alternatifi olarak gastronomi, rehberlik ve rekreasyon gibi bölümler açılmakta ve bu bölümler öğrenci alınmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de turizm ile ilgili eski bölümlerin yaşadıkları problemlerin (tercih edilemem gibi), son birkaç yılın gözde bölümler olan turizm rehberliği ve gastronomi ve mutfak sanatları gibi bölümlerde yaşamaması oldukça önemlidir. Çünkü öğrenciler geleceklerini şekillendirmek ve yaşamlarının sonuna kadar hayatlarını etkileyecek olan sürece ilk adımı üniversite eğitimi ile atmaktadırlar. Dolayısıyla onların beklentilerini karşılayacak bir eğitim ve eğitim sonrasındaki süreci başarılı kılabacak bir sistemin varlığı oldukça önemlidir. Böyle bir sistemde, çalıştıkları işte istediklerini bulamayan öğrenciler meslek değiştirme eğilimine sahip olabilmektedir. Fraser (2003), Türkay ve Yağcı (2007), Güzel ve arkadaşları (2014), Tekin ve Deniz (2015) ile Zengin ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmalarda bu durumu destekleyen sonuçlar tespit etmişlerdir.

Turizm fakültelerinin son yıllarındaki gözde bölümlerinden olan turizm rehberliği bölümünün genel olarak bilindiği ve isteğe bağlı olarak tercih edildiği çalışmanın sonuçlarına yansımıştır. Üstelik çoğu zaman yakın çevresinde bu alanda veya bu alana yakın alanlarda çalışan veya eğitim gören bireyler olmadığı halde bölüm tercih edilmektedir. Ayrıca eğitim alan birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinin genel olarak olumlu olduğu da tespit edilmiştir. Bununla birlikte kız öğrencilerin erkeklere, bölümü isteyerek tercih edenlerin etmeyenlere göre ve son olarak ise ailelerinin gelir durumu yüksek olanların olmayanlara oranla daha olumlu bir mesleki beklentiye sahip oldukları söylenebilir. Eğitim sürecinin bu beklentileri daha da arttıracığı düşünülmektedir. Raffaelli ve Koller (2005), Prior ve Cox (2014) ile Şengel ve arkadaşları (2015) bu sonucu destekler tespitlerde bulunurken, Erdem ve Kayran (2013) bu sonucun tersine sonuçlar tespit etmişlerdir.

Turizm rehberliği bölümlerinin sürekli tercih edilmesini sağlamak için bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar genellikle eğitim ile

veya turizm rehberliği mesleğinin işleyişı ile ilgilidir. Bu kapsamda araştırmanın bulguları da dikkate alınarak konuya ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Kamu ve özel sektörün ortak çalışmalar yaparak turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilere umutlu olacakları bir gelecek inşa etmeleri gerekmektedir. Örneğin Turizm fakültelerindeki yabancı dil ve bilgisayar laboratuvarları ve adaptasyon programları gibi faaliyetler geliştirilebilir.
- Turizm rehberliği mesleğinin standartları ve işleyişı hakkında eksik olan yasal düzenlemelerin yapılması yararlı olabilir.
- Mesleğe sadece turizm rehberliği mezunu mensupların alınması özendirilmelidir.
- Farklı dillerde rehberlik yapmaya istekli olan rehberlik mezunları devlet tarafından teşvik edilebilir ve desteklenebilir. Böylece kokartsız ve rehber olmayan bireylerin çalıştırılmasının önüne geçilebilir.
- Üniversitelerde turizm ile ilgili birimlerin planlama dâhilinde çalışması gerekmektedir. Plan ve politikalardan yoksun, sadece bölüm açma ve kontenjan doldurma gayesi ile hareket etmekten kaçınılmalıdır.
- İlgili kamu kurumları, söz konusu bölümleri iş imkânları ve talep edilebilirlik durumları göz önünde bulundurularak kontenjan dengesi sağlayabilir.
- Üniversiteler öğrencilerin mesleğe ilişkin olumlu bir tutum içinde olmaları ve kendilerini geliştirmelerini sağlayacak eğitim ve adaptasyon programları düzenleyebilir.
- Son olarak ise konunun uzmanı olan araştırmacıların yaptıkları çalışmalarla konuyu sık sık gündeme getirmeleri faydalı olabilir. Özellikle bölümün talep edilebilirliğini sürdürülebilir kılacak çözüm önerileri sunan başka çalışmaların da yapılması yarar sağlayabilir.

Ümit şENGEL ve
Burhanettin ZENGİN,
4 (1) 2020

• 50

KAYNAKÇA

Akman, Y. (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, (7): 125-149

- Buyruk, L. (2009). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. 10. Ulusal Turizm Kongresi, Mersin, s. 977-990.
- Can, A. (2014). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Çetin, G. G., Dönmez, D. ve Küçükaltan D. (2010). Turizm Alanında Eğitim Gören Öğrencilerin Kariyer Hedefleri: Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. 11. Ulusal Turizm Kongresi, Kuşadası, s.351-363.
- Dilbaz, N. ve Seber, G., (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi. Kriz Dergisi, 1(3): 134-138.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur , K. (2006). Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 17(1): 51-69.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri Ve İş Deneyimleri İle Umutsuzluk Ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1): 371-388
- Eker, N., Işkın, M., Şengel, Ü. ve Zengin, B. (2015). Lisans Düzeyinde Eğitim Alan Turizm Öğrencilerinin Staj Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. 2. Uluslararası Turizm ve Yönetim Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı, Kuşadası, ss. 863-875
- Erdem, B. ve Kayran M. F. (2013). Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1(14): 81-106.
- Fraser, Rick A. (2003), Why Don’t Hospitality Students Keep The Faith? A Research Report On Hospitality Students’ Commitment To Careers in The Industry. Managing Employee Attitudes And Behaviors In The Tourism And Hospitality Industry, Ed. By Salih Kusluvan, Nova Science Publisher, New York.
- Guest, M. ve Duyen, L. T. H. (2016). Student Preferences, Expectations and Anxieties Regarding an Online Exchange Program: Reports from Japan and Vietnam. 3L: The Southeast Asian Journal of English Language Studies, 22(1): 67 – 79

- Güzel, T., Akdağ, G., Güler, O. ve Şener, S. (2014). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizmde Kariyer Algılamaları: Çanakkale, Mersin ve Kıbrıs'ta Bir Araştırma. 3. Doğu Akdeniz Sempozyumu, ss:176-187, Mersin. ISBN:978-605-4940-06-6
- Kokt, D. ve Strydom, A. J. (2014). Reflecting On Industry And Student Expectations For Working in the Tourism And Hospitality Industry: A Case Study. South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation, 36(1): 119-130.
- Prior, K. ve Cox, A. S: (2014). Students' Expectations of Ageing: An Evaluation of the Impact of Imagined Intergenerational Contact and the Mediating Role of Ageing Anxiety. Journal of Experimental Social Psychology 55: 99–104
- Raffaelli, M. ve Koller, S.H., (2005). Future Expectations of Brazilian Street Youth. Journal of Adolescence, 28(2): 249–262.
- Saw, A., Berenbaum, H. ve Okazakic, S. (2013). Influences of Personal Standards and Perceived Parental Expectations on Worry for Asian American and White American College Students, Anxiety, Stress, & Coping, 26(2): 187-202
- Şahin, S. ve Acun, A. (2016). Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 15(2):563-580
- Şengel, Ü., Pamukçu, H. ve Sarıışık, M. (2015). Lisans Düzeyinde Eğitim Alan Turizm Öğrencilerinin Staj Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği, 2nd International Congress of Tourism & Management Researches Proceeding Book, 01-03 Mayıs Kuşadası/Türkiye, s. 890-903
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2019). Beklenti, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BEKLENT%C4%B0, Erişim Tarihi: 20 Nisan 2019)
- Uluçay, T., Özpolat, A.R., İşgör, İ.Y. ve Taşkesen, O. (2014). Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. E-Journal of New World Sciences Academy, 9(2): 234-247.
- Tekin, Ö. A. ve Deniz, İ. (2015). Turizm Öğrencilerinin Yiyecek ve İçecek Departmanına Yönelik Tutumları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 55(14): 178-197.

- Terzi, A. Rıza. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. Educational Administration: Theory and Practice, 52: 593- 614.
- Türkay, O. ve Yağcı, K. (2007). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Okulda ve Turizm Sektöründe “Öğrenme”lerinin Sektörden Ayrılma Eğilimlerine Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(4): 219-246
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zengin, B., Şen L. M. ve Taşar, O. (2011). Marmara Bölgesinde Turizm Lisans Öğrencilerinin Konaklama Sektöründe Cinsiyete Göre Kariyer Düşünceleriyle İlgili Bir Araştırma, International Conference On Eurasian Economies Tebliğ Kitabı, SESSION 3B: Turizm ve Mikroekonomi, ss: 217-225
- Zengin, B. Işkın, M. ve Şengel, Ü. (2017). Ailelerin Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Değiştirme Eğilimlerinin Belirlenmesi, 3. Turizm Şurası Bildiriler Kitabı, Cilt 2, 402-413, Ankara

**Turizm Rehberliği
Birinci Sınıf
Öğrencilerinin
Mesleki Beklentileri**

• 53

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.